

Illustraties

Titel: Vertelboek voor de bijbelsche geschiedenis,

Auteur: J. Hoogwerf

Illustrator: Tjeerd Bottema

Uitgever: J.N. Voorhoeve, 's-Gravenhage

Druk: 1

Jaar van uitgave: 1935

VUJGEBLADEN EN BOOM

Een doedelzak. (Zie pag. 72.)

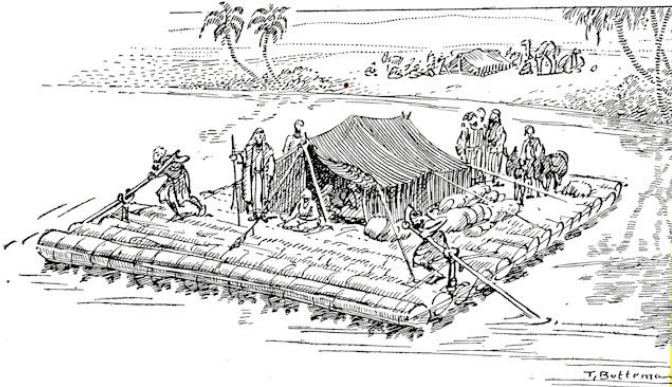

De munt ter herinnering aan den zondvloed; vertoont een afbeelding van de ark met de duif.

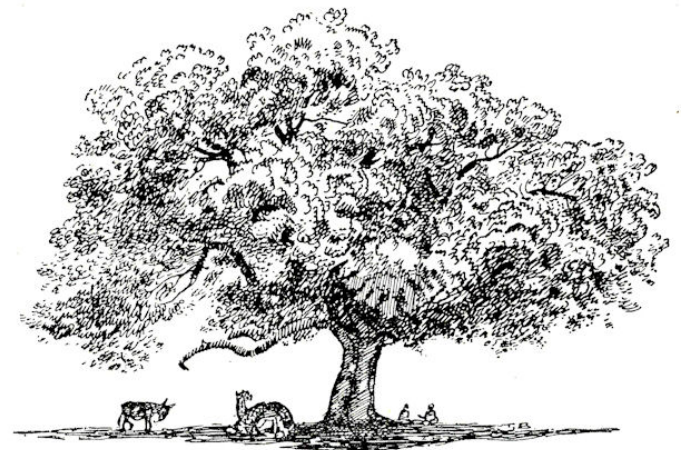

Een Semiet.

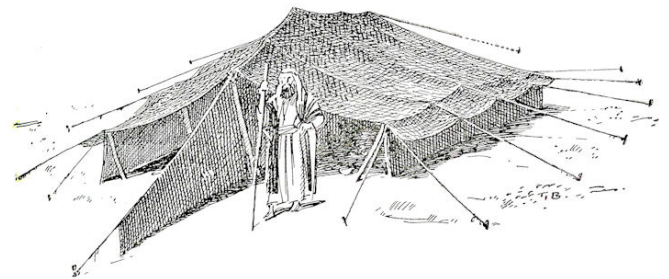
Vlot op den Eufraat. Wel was bij Haran reeds een groote steenen brug over den Eufraat, maar vlotten, drijvende op dierenhuiden vol lucht, werden ook veel gebruikt.

Een Terebinth.

Abram heeft vele altaren gebouwd: heilige verhevenheden tot dank en aanbedding.

Een tent.

Abrams leven werd gekenmerkt door tent en altaar. De tent het beeld van een vreemdeling, pelgrim; het altaar van een aanbidder.

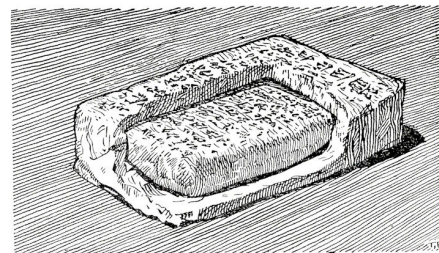
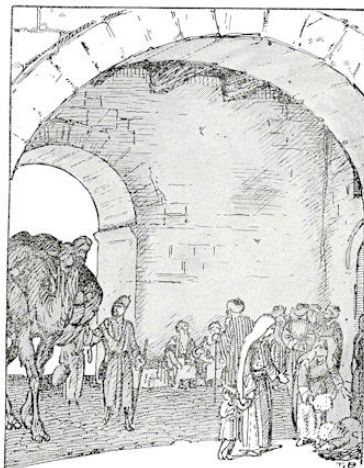

De Doode Zee.

In de poort. Wat wij de poort (ingang) zouden noemen, zien wij hier als den buitensten ingang. Daartegenover is de ingang, die naar de stad leidt. In de ruimte tusschen de twee ingangen wordt handel gedreven, enz. Let op de lange haardracht der Hethieten.

De poort — de ronde ommuurde ruimte, met een uitgang naar het veld en naar de stad, en met torens versterkt — is niet alleen het fort, de sleutel van de stad, maar ook de raadzaal, de markt, de trouwzaal, de rechtzaal, enz., daar zetelt dus de macht.

Een contract en omhulsel. Als 't eigendomsrecht van een bezitting betwist werd, verbrak de wettige eigenaar de zegelen, om te toonen, dat de inhoud van het boek klopte met de buitenzij.

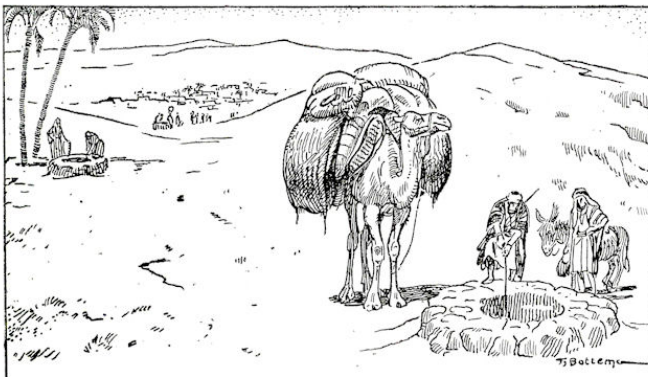

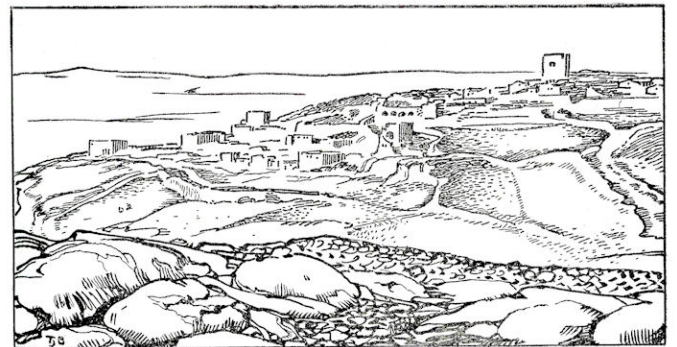
Voorhoofdsiersel of neusring.

Een gesluierde vrouw.

Berséba, nu Bir-es-Saba geheeten. Ze ligt 48 K.M. ten Zuiden van Hebron. De diepe bronnen geven overvloedig frisch water. Eén ervan is 3 M. wijd, met een muur van granietblokken. (In den wereldoorlog verrees er een nieuwe stad met fabrieken, station, enz.)

Beth-el. Deze ruïne is uit den tijd der kruistochten, bij het dorpje Bétin, gelegen op een heuvel met een mooi vergezicht. In de nabijheid dezer ruïne meent Albright in 1928 de fundamenten van het oude Beth-el en zijn tempel, 1 Kon. 12 : 31, gevonden te hebben. — Böhl - Palestina.

Kemels-zadeltuig. — Door twee lange stokken ter weerszijden aan den kameel bevestigd, werd het draagvlak zeer verbreed, zoodat de vrouw in het zadel ook kinderen bij zich kon nemen en zelfs ter weerszijden van de vetbulten 'n vrouw kon zitten. De kameel werd in Israël als onrein dier niet veel gebruikt. Ook zijn os en ezel beter voor bergstreken, de kameel voor de vlakke.

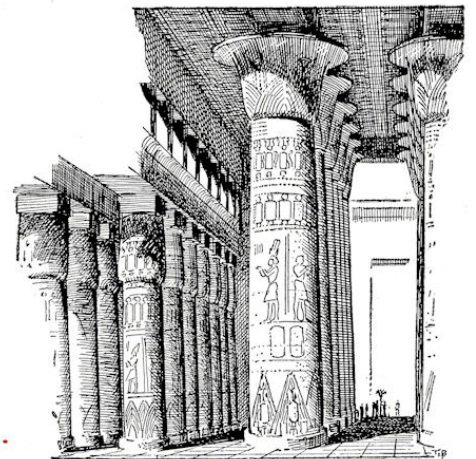

Waterput. Om ongelukken en verontreiniging te voorkomen, werd de put afgedekt met een steen, die vaak zóó zwaar was, dat één man hem niet kon tillen, zie Gen. 29 : 8. Ook werd de put wel zóó overdekt met takken, enz., dat hij moeilijk te vinden was, om vijanden te beletten, er gebruik van te maken.

Druiven plukken en brooden dragen.

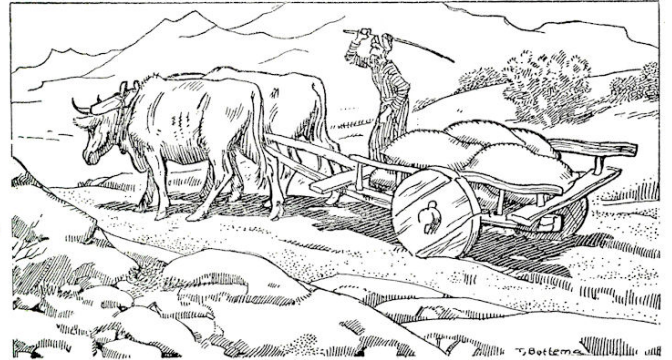
Zuilengang uit een Egyptisch paleis. De geweldige zuilen en muren vol schilderingen en beelden, vertoon koningen, die offeren, strijden, rechtspreken, godenbeelden met zinnebeeldige dierenhoofden, gevleugelde zonnescijven, Uraeus-slangen, jachtbedrijven, enz.

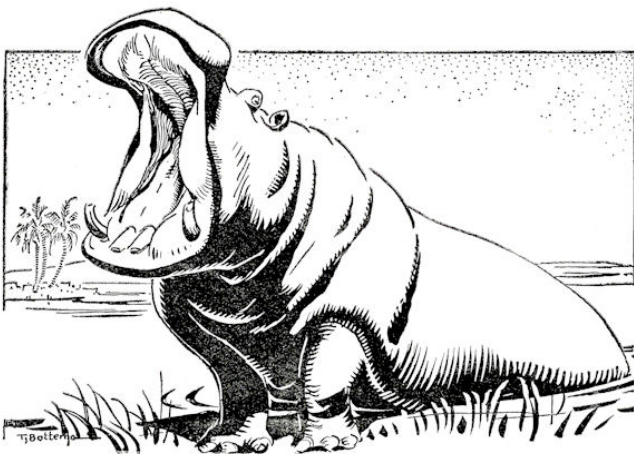

Op den tweeden wagen. De prachtig versierde paarden met roode en blauwe vederbossen trekken den schoonen tweewieligen wagen en worden door in 't wit gekleede jongelingen aan den teugel geleid.

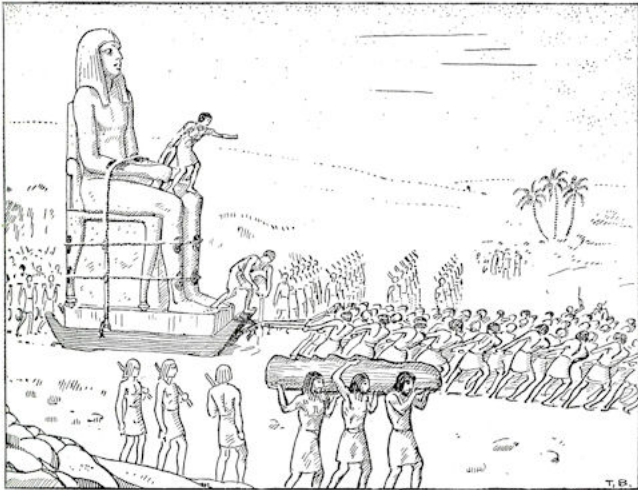
Ossenwagen.

De behemoth. (Zie Job. 40 : 10.)

Steenen bakken. — Onderaan is de vijver afgebeeld, waaruit klei gehaald wordt; voorts verwerking der klei, vervoer der steenen en bouw der muren. De opzichters of drijvers zijn geteekend met een staf in de hand. (Muurschildering uit oud-Egypte.)

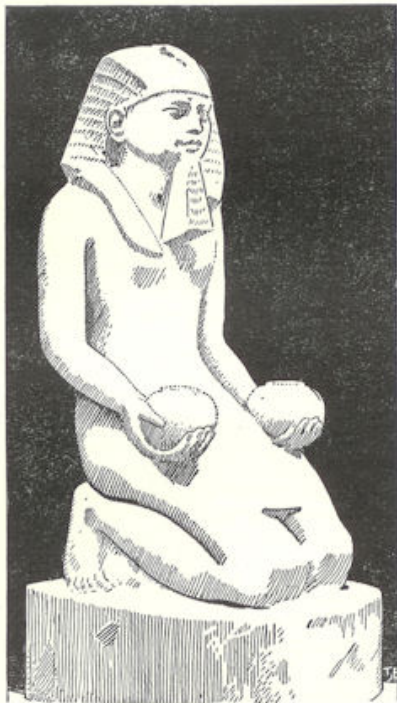

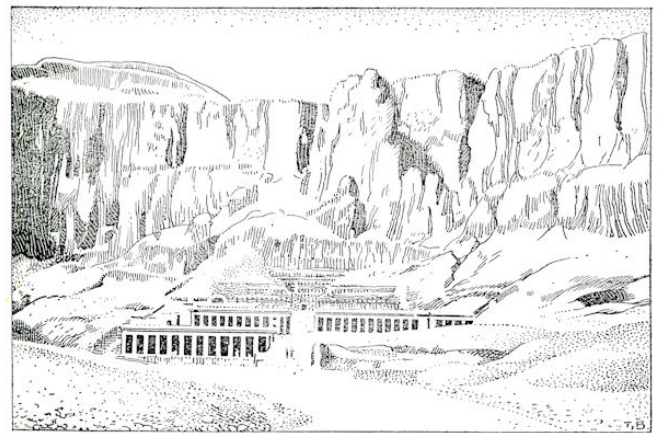
Dwangarbeid in Egypte. — De farao's stelden er hun eer in, op de ontoegankelijkste plaatsen hun trotsche bouwwerken te stichten of standbeelden te plaatsen, al ging het in dit heete land ten koste van duizenden slaven. Bij het vervoer van dit beeld werden 2000 lijfeigenen gebruikt.

Nijl, met papyrus-plant op den voorgrond.

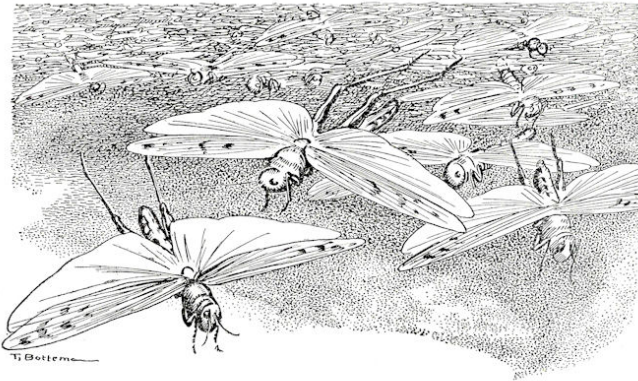

Hatsjepsjoët.

Gezicht op Deir-el-Bahari, den Tempel van Koningin Hatsjepsjoët.

Treksprinkhanen

Een Egyptische zandstorm (Juli 1933) maakt de groote stad Khartoem onzichtbaar.

Het reinigen van het huis van het gedeeseemde, zooals dit nu nog geschiedt.

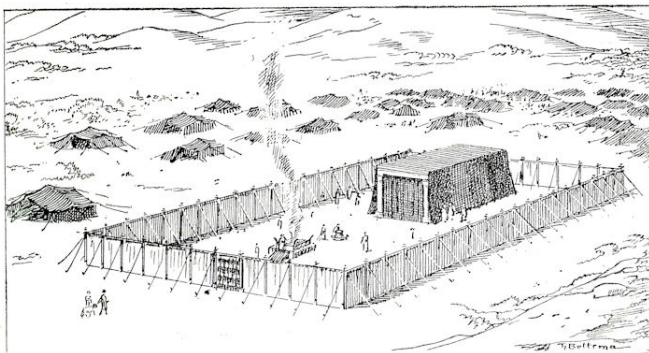
De Paaschmaaltijd. — De geschiedenis van den uittocht uit Egypte wordt herinnerd. (Ex. 12 : 26, 13 : 8 en 14 en Deut. 6 : 20 e.v.) Rechts op de tafel staat de Paaschschotel met drie afdeelingen, waarin de Paaschbrooden liggen; bovenop: een ei in de schaal gebakken; een schaal met groen kruid: peterselie, radijs, enz., een schotel met moes, appelen, noten, enz. Zie ook N. Test. bladz. 516.

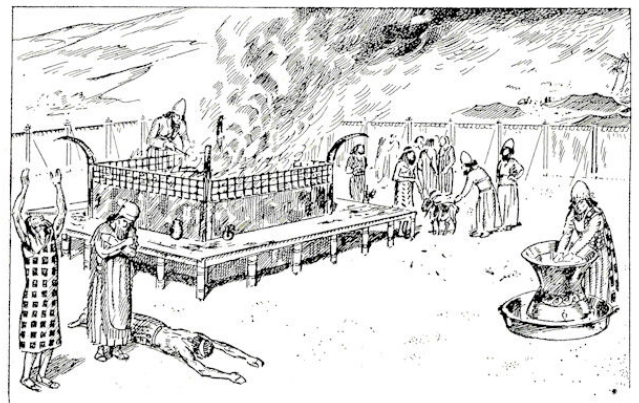
Een oase.

De twee tafelen waren rechthoekige steenen platen; op de eerste stonden de eerste vier geboden, op de laatste de overige zes.

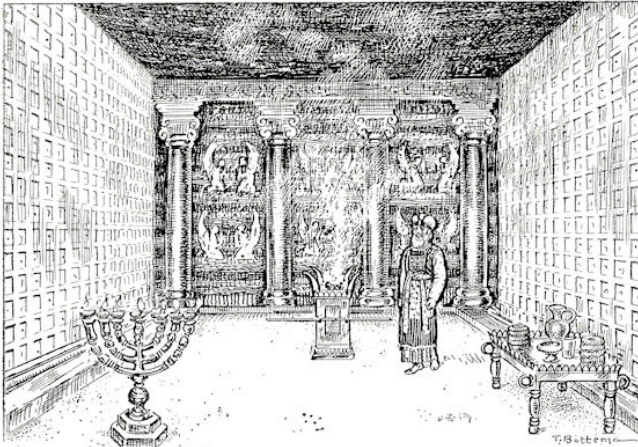

De tabernakel in de woestijn.

Voorhof met brandofferaltaar en waschvat.

De hoogepriester in het heilige bij het gouden reukaltaar. — Aan de twee zijden: gouden kandelaar en tafel der toonbroden.

De hoogepriester vóór de ark in het heilige der heiligen (op den Grooten Verzoending). Dan was hij niet in ambtskleeding, maar, geheel in wit linnen, stond hij in een rookwolk, die uit 't gouden wierookvat opsteeg en spregde het offerbloed tusschen de cherubim op 't verzoendeksel, waarboven de wolkkolom (sjechina) was.

Een wierookvat, zooals deze door de priesters werden gebruikt bij den dienst in het Heilige.

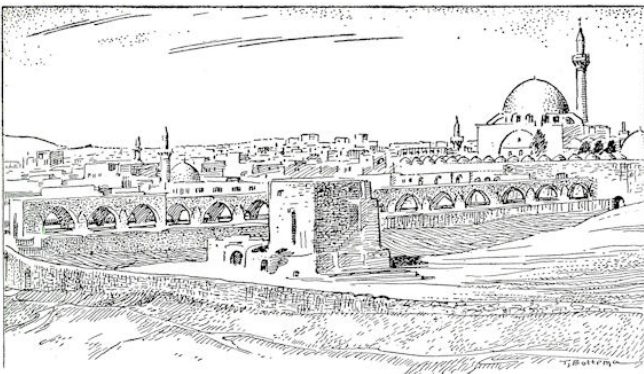
De bok, die op den grooten Verzoending in de woestijn werd weggezonden.

Druiven uit het dal Eskol. Nog zijn de druiven uit die streek beroemd.

Een bloeiende Amandelstaf.

Een Oostersche stad. — De poorten hadden stevige sluitboomen (Deut. 3 : 5.) en aan elken kant een toren ter verdediging. Ook elders stonden zulke torens. (Het N.T. Jeruzalem had er wel 70.) Omdat de ruimte binnen de muren niet groot was, waren de straten nauw en bouwde men huizen zelfs „op (in) den muur,” die soms 5 à 10 M. dik was — zoodat geen stormram er iets op vermocht — en zóó hoog, dat stormladders daarvoor niet omhoog te krijgen waren.

Vulkaan met krater aan den rand van het Haurangebergte. Dit ligt in 't Noordoosten van Palestina, in Basan, het land van Og. Heel Palestina is vulkanisch; vandaar dat er nog al eens aardbevingen voorkomen. De vulkanen zijn uitgedoofd. (Naar een luchtfoto van G. Dalman.)

Een doodslager op weg naar de vrijstad. Alleen hij, die iemand per ongeluk verslagen had, mocht hiervan gebruik maken.

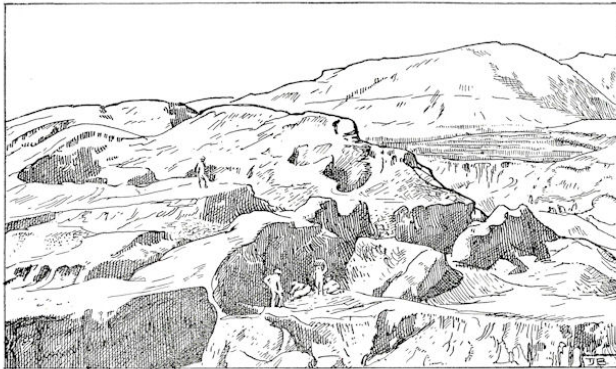
Hermon-gebergte: aan de Noordgrens van Palestina, zichtbaar tot op de bergen tusschen Jeruzalem en de Doodse Zee. De hoogste top is 2759 M. hoog. De Hermon is met sneeuw bedekt en veroorzaakt bij Zuidwestenwind veel neerslag, waardoor de Jordaan gevoed wordt. Links op den achtergrond de Anti-Libanon, van den Hermon gescheiden door een 15 K.M. wijd dal.
(Naar een luchtfoto van G. Dalman.)

De Jordaan ten Zuiden van Adama. Ruim 20 bochten in een Jordaan-loop van 5 K.M. Bij de bovenste bocht ligt de stad Adama (op één derde van den afstand Doodse Zee tot Meer van Gennesareth ten Noorden van de Doodse Zee), waar de weg van Sichem naar Ammon het Jordaaandal kruist. „Het Jordaaandal is een woud van een 200 M. breed van laag geboomte en heesters met bloemen, vogels en — luipaard. Er hangt een benauwende, vochtige hitte, zoodat er geen plaats van betekenissen ligt aan de met koorts besmette oevers.” — Hoogwerf en B., Landen en Volken.

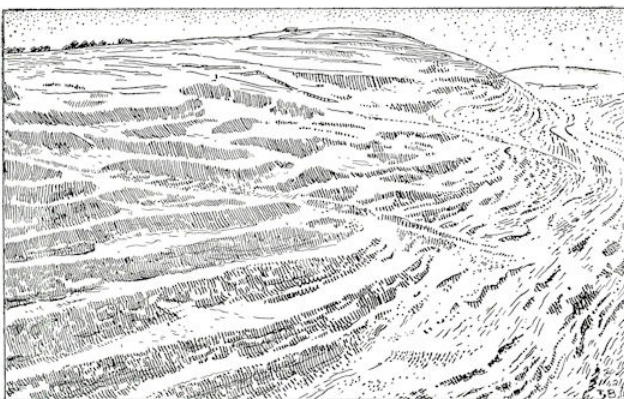
Omgang om Jericho.

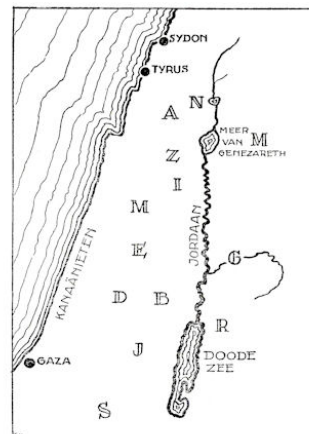
Ruïne der muren van Jericho (naar Garstang), gezien van 't Noordosten. Op den voorgrond zijn duidelijk de overblijfselen van buiten- en binnenuur te zien en in 't midden die van een toren.

Het dal Achor, een enge dalspleet. Het aan een rotswand „hangende” klooster van Grieksche monniken is er gebouwd, omdat men — zeker ten onrechte — meende, dat deze wadi de beek Krith (1 Kon. 17 : 3,) was. Deze was immers „vooraan,” d.i. ten Oosten van den Jordaan.

De puinhevel van Ai. — De ooplopende „treden” toonen het aantal verwoestingen. Sommige steden hebben wel 15 maal door brand of oorlog zoo'n vernieling ondergaan. De lagen zijn gemiddeld 1.5 M. dik en vertegenwoordigen elk door elkaar een eeuw tijdruimte. De fundamenten der woningen waren gewoonlijk alleen maar van steen, de wanden van hout en leem. Tempels en paleizen waren geheel van steen. Het puin eener verwoeste stad werd niet weggebracht. Men bouwde er de nieuwe maar bovenop, doch natuurlijk wat kleiner, zoodat de buitenkant „trappen” van pl.m. 1.5 M. toont.

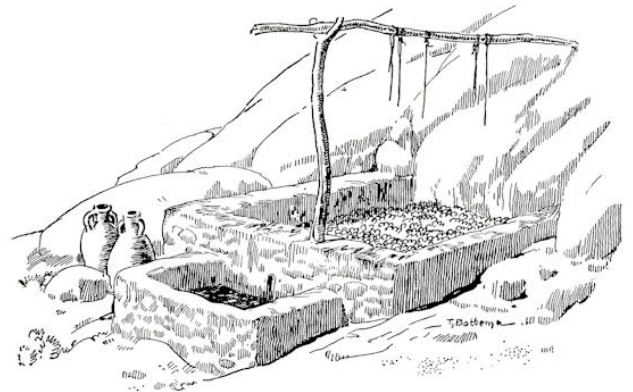

Gelijk iedere Nederlandsche jongen een ruwe schets van de ligging der provinciën moet kunnen geven, dient hij ook uit het hoofd een schetsje als het nevenstaande te kunnen geven, om aan te duiden, waar (ongeveer) de stammen Israëls in Kanaän woonden. Wat hoog en laag betreft, merke men op: 2 vlakten en 2 bergreeksen strekken zich uit van N. naar Z.: de **kustvlakte**, onderbroken door het Karmel-gebergte, bevatte 't land der Filistijnen, de Saron-vlakte en die van Fenicië; het **gebergte** (van Juda, Efraim en de Libanon), onderbroken door de vlakte van Jizreël; de **Jordaanvlakte** en het **Overjordaansche gebergte** (van Moab, Gilead en Basan).
Merk op, hoe deze verdeeling overeenkomt met Jakobs woorden bij de zegening zijner zonen. Gen. 49.

De steen bij den eik te Sichem.

Een wijpers.

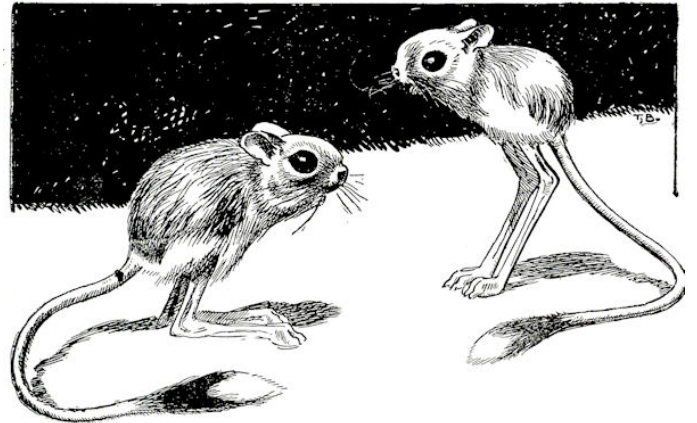
Baäl, afgebeeld met horens. Zijn handen rusten op gewijde dieren. Vooral de stier was hem gewijd. **Astoreth**, godin der vruchtbaarheid, had de duif tot attriboot en werd ook wel afgebeeld met horens, symbool van de maansikkel.

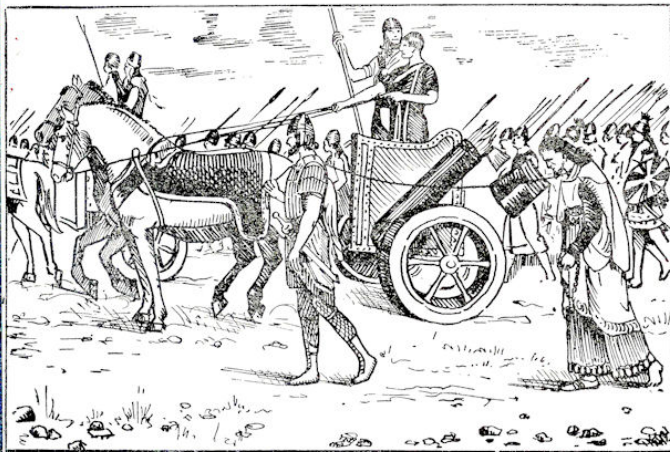
Simson met de poorten van Gaza.

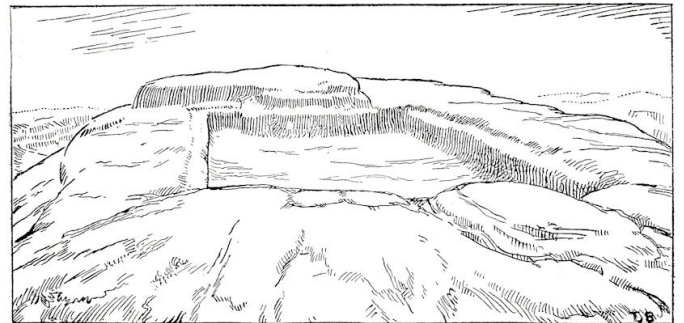
„Dagon (Dagan) schijnt in heel Voor-Azië vereerd te zijn. Men heeft vermoed, dat hij dezelfde is als de Babylonische god des oceaans, Ea, en Oannes, die in vischgedaante uit de zee opgestegen, den mensch in één dag schrift, wetenschap en kunst, zaaien en oogsten leerde. Deze Ea of Oannes is hier afgebeeld, zooals hij in Sanheribs palets voorkwam.” — *Wielemaker, Atlas.*

Springmuizen. Ze kunnen vooral in oogsttijd veel verwoesten. — Roomschen geven bij genezing nog wel het in was nagebootste genezen lichaamsdeel als dankoffer aan de kerk.

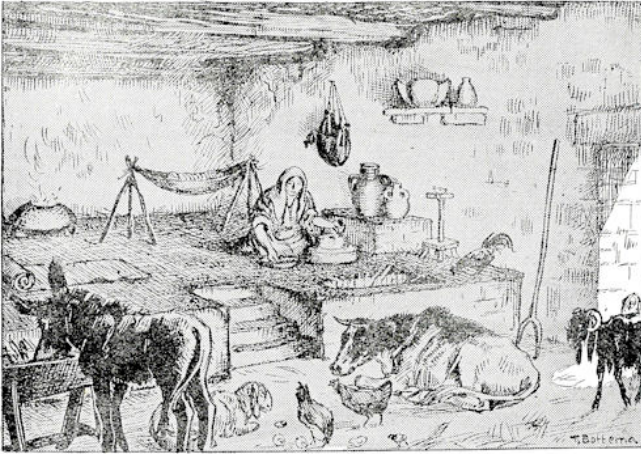

Een overwonnen koning als gevangene meegevoerd.

Een hoogte, waarop geofferd werd.

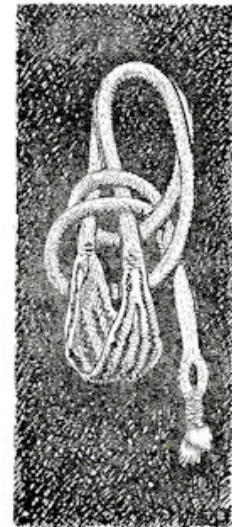

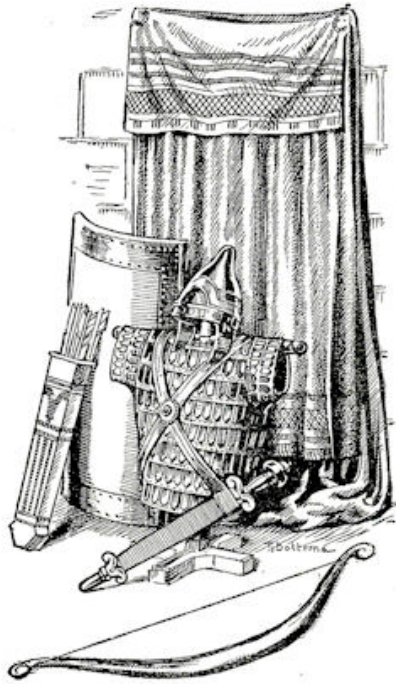
Boerenhuis van binnen. In het lagere deel loopt het vee en vindt er zijn voederbak of kribbe. Het hogere deel heet heelemaal „bed.“ Daarop zitten links vrouwen samen haar koren te malen met een handmolen; er bevindt zich de oven: gewoonlijk een steenen pot, die na verhitte afgesloten werd, om er de brooden in te laten bakken. Daar staat ook de kandelaar en hangt (rechts) de water-(melk- of wijn-)zak aan den wand. Daar ligt ook (rechts) het „beddeken“, aan één eind opgerold tot hoofdeluw.

Michmas. Dit ligt 607 M. hoog aan een diep ingesneden wadi, behoorende tot het stroomgebied van den Jordaan. Het was een belangrijk strategisch punt, omdat het de wegen beheerscht: naar Beth-el in 't Noorden, naar Jeruzalem in 't Zuiden, naar Jericho in 't Oosten en naar Gibeon in 't Westen.

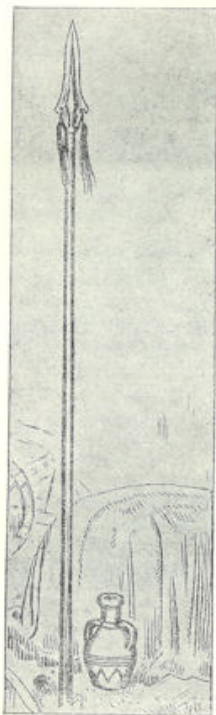
De slinger, zoowel door herders als krijgslieden (Richteren 20:16.) gebruikt, is een gevlochten band van wol of leer, ruim 1.5 M. lang en in 't midden verbreed tot een zakje als een handbolte, waarin de steen gelegd wordt. Aan 't eene einde is een gat, waardoor de slingeraar zijn rechterwijsvinger steekt, terwijl middel- en ringvinger 't andere eind vasthouden, dat hij laat glippen na eenige cirkels in de lucht beschreven te hebben, zoodat de steen met groote kracht uit de hoogte vliegt.

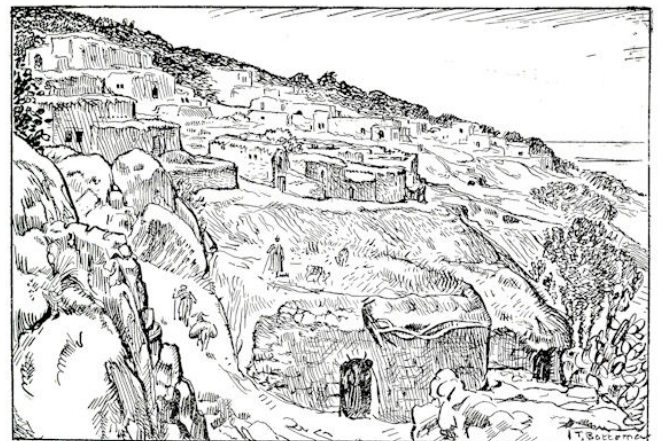
Wapenrusting.

Dauids krijgsknechten.

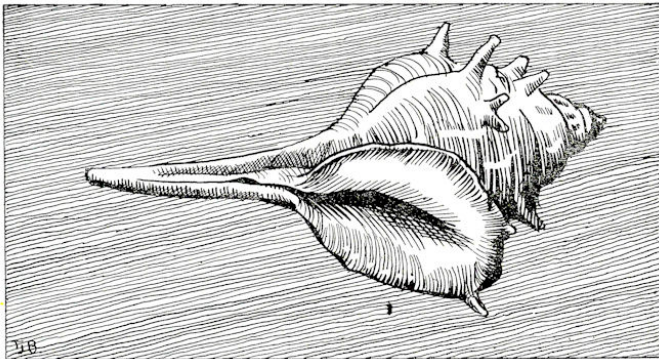

Spies en waterflesch.

Endor, een stad van Manasse in Issaschar. (Jozua 17 : 11.) Daar leed Jabin eenmaal de nederlaag tegen Debora. (Richteren 4, Psalm 83 : 11.) De talrijke spelonken dienen nu voor beestenstallen.

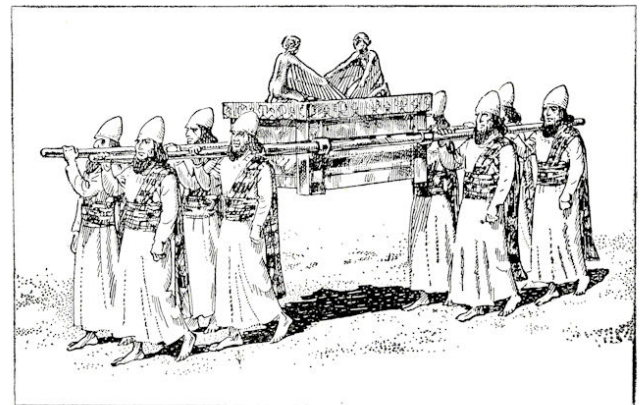
Huisje van een purperslak. De purperslak leeft in de Middellandsche Zee. Eén slak geeft maar één druppel verf, zoodat men 30.000 slakjes noodig had, om één pond wol te verven, wat dan ook wel f 400.— kostte. 1 K.G. zuivere purperverf kwam op pl.m. f 60.000.—

Het Moerbei- of Bakadal.
Rechts op de teekening ziet men den bladvorm.

Musiekinstrumenten. Rechts onderaan: twee cimbalen (de bekende bekkens bij onze groote trom); daar boven een harp. Links daarvan een soort lier. Daar boven de lange trompet en fluit met een ander soort harp erop. De twee handvormige figuren, liggende op de trompet stellen 2 kastanjeten voor (houten schijfjes om een klepperend geluid te maken bij dansmuziek). Links daarvan een kleine fluit en rechts een soort mandoline, het „steensazig instrument.“ Daar tegen rust een „orgel,” een pan- of herdersfluit, en geheel rechts een kleine luit. Onze z.g. doedelzak werd ook orgel genoemd.

De ark gedragen door de Priesters, naar het voorschrift Gods.

De opgang der olijven

De opgang der olijven was de Westelijke, naar Jeruzalem gekeerde helling van den Olijfberg.

Een eik.

De hornput was gewoonlijk even buiten de poort der stad, zoodat de verdedigers der stad den put onder schot hadden. Hij was door een overdekkende luifel beveiligd tegen verontreiniging.

Op den voorgrond zijn tweeërlei dorschsleden geteekend: de achterste met een stoeltje, waarop de dorschler ging zitten om meer drukking te veroorzaken.

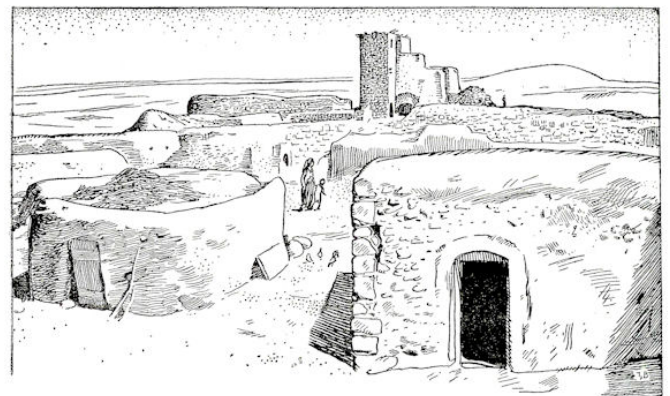

De ceder lijkt op onze sparren, zijn vruchten op onze spar-appels. 't Is ook een naaldboom. — De hysop is een struikje van slechts enkele d.M. hoog. De paarse lipbloempjes en de blaadjes bevatten welriekende en aetherische olie.

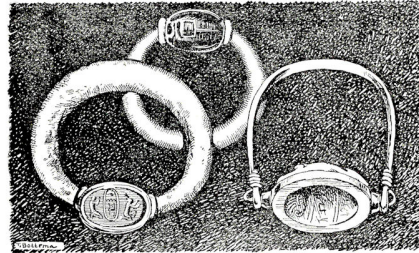
De vier drietallen runderen onder de koperen zee stonden in de richtingen Noord, Oost, Zuid en West.

De vlakte van Jizreël met den Karmel op de achtergrond. Het hoogste deel hiervan heet „de verbrande plaats” en wordt gehouden voor de plek van Elia's offer. Rechts boven is het bergland van Galilea zichtbaar, en midden-boven is iets van de Middellandsche Zee te zien. De weg in 't midden (langs de tent) is de oude weg van Nazareth naar Jeruzalem. (Naar een luchtfoto van G. Dalman.)

Een winkelstraat. — De Oosterlingen doen bijna alles buitenshuis. Niet alleen de kooplieden zitten op straat, maar ook barbiers e.a. ambachtslieden.

Bij de opgravingen in Palestina zijn veel zegels gevonden. Tal van zulke zegels, meest op een zegelring bevestigd, dragen een scarabee. De oudste zegels waren cilinderzegels, die — op de vochtige kleitafeltjes gerold — daarin letters en teekens afdrukten. Het hier afgebeelde is van vóór Abrahams tijd.

De strijdwagen had slechts 2 wielen en 3 krijgers: één menner, één boogschutter en één schilddrager.

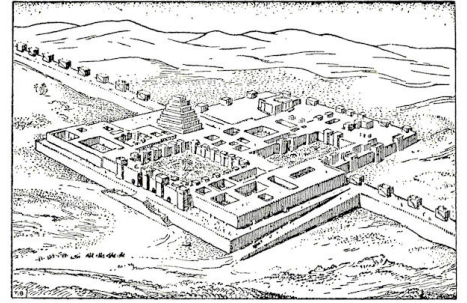
De „Elisabron” ten Noorden van Jericho, nu ook Sultansbron geheeten, heeft een bekken van 12 bij 7 M. en is een zegen voor de omringende vlakte — Atlas der Bijb. Aandr. door K. Wielemaker.

De kolokwint lijkt door blad en ranken op den wijnstok, maar behoort tot de komkommerachtigen. De vrucht is geel, bitter en zeer vergiftig en zoo groot als 'n appel.

Het Assyrische paleis (van Sargon) stond aan de Noordzijde van Nivev, ter weerszijden van den 14 M. hoogen stadsmuur. Het lag op een hoogte van 500 M. en was 10 H.A. groot. Rechts is de troonzaal. Hiernaast de tempel van 7 verdiepingen.

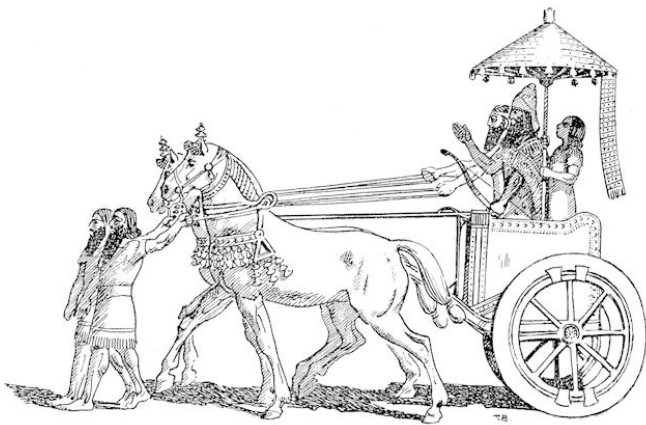

Een verdek.

Een wonderboom

De wonderboom (ricinus) heeft groote, handvormige bladeren en groeit ook bij ons zeer snel. (Zaden verschaft de zaadhandel.) In de warme streken wordt hij wel 12 M. hoog. De zaden bevatten de bekende wonder-olie.

Sanherib op zijn statiewagen

Assyrisch afgodenbeeld. Zulke gevleugelde stierkolossen met menschenhoofden stonden ter weerszijden van den ingang der paleizen.

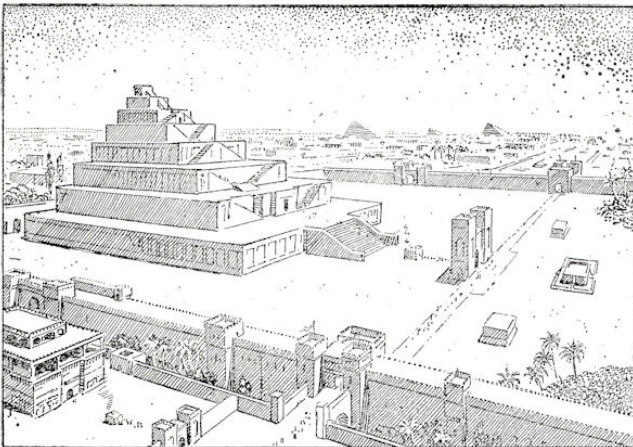

Jojakim verbrandt de profetische rol. (Jer. 36.) ± 604 v. Chr.

Een Assyrisch koning, die een gevangene de oogen uitsteekt.

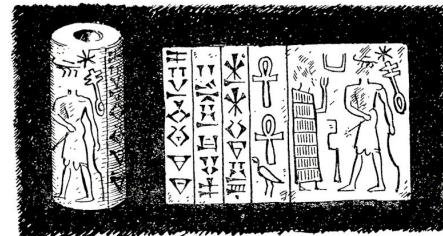
De stad Babylon

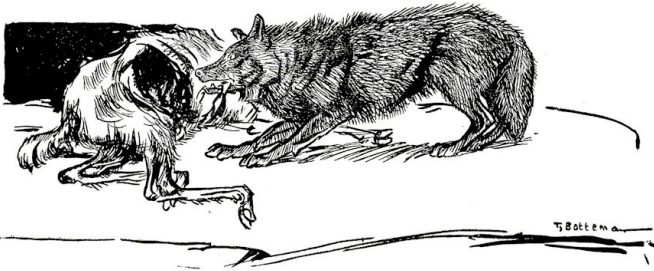
Mardoek (= Merodach, Jes. 46 : 1 en Jer. 50 : 2) is de Babylonische oppergod, die den draak (met gehoorden slangenkop) den geest des kwaads overwint. Bel, de zonnegod (dezelfde als Mardoek), werd op 't Babylonische Nieuwjaarsfeest in processie rondgedragen.

Babels plaats. Onder de Nw. Perzische heerschappij werd Babel een puinhoop, pas in 1616 herkend als Babels overblijfsel. Links ziet men den Eufraat, de hoogte in 't midden is 't overschot van Nebukadnezars paleis; het puin op den voorgrond is van Mardoeks tempel. Naar Wielemakers Atlas.

Zegelringen in Egypte leken op de onze. Maar in Babel hadden ze den vorm van een cilinder en werden aan een kettingje om den hals gedragen. Men rolde ze in de weeke klei der „brieven“, zoodat alle tekens daarin werden afgedrukt.

Een „Jakhals.“ In den Bijbel komt vaak het woord „Vos“ voor, dat beter vertaald „Jakhals“ had moeten zijn.